

Høringsbrev 2018 - forslag til endringer i arbeidsmiljøforskriftene

Arbeidstilsynet 31. mai 2018

Innhold

Høringsbrev 2018 - forslag til endringer i arbeidsmiljøforskriftene	1
.....	2
1. Innledning.....	3
2. Bakgrunn for forslag til endringer.....	4
2.1 Forslag om å endre arbeidsplassforskriften § 1-3 annet ledd for å tilføye bestemmelsen § 6-5 om Sikring mot fall.....	4
2.2 Forslag om å presisere begrep i arbeidsplassforskriften § 2-13 Nødbelysning.....	5
2.3 Forslag om en presisering i forskrift om utførelse av arbeid § 3-13 Arbeidsgivers merkeplikt av kjemikalier.....	7
2.4 Forslag om å oppheve siste ledd i forskrift om utførelse av arbeid § 3-25 Helseundersøkelse ved arbeid med bly og blyforbindelser.....	8
2.5 Forslag om endring i forskrift om utførelse av arbeid kapittel 12 Kontroll og vedlikehold av arbeidsutstyr og anlegg.....	9
2.6 Forslag om endring i forskrift om utførelse av arbeid § 17-1 Risikovurdering og krav til arbeid i høyden.....	12
2.7 Forslag til endringer i forskrift om utførelse av arbeid §§ 1-4 og 17-2 til 17-4.....	14
2.8 Forslag til endringer i forskrift om utførelse av arbeid § 17-6 Planlegging av arbeid i høyden.....	18
2.9 Forslag til endringer i forskrift om tiltaks- og grenseverdier § 5-5 Krav til pusteluft fra fyllingsanlegg.....	19
2.10 Forslag til presiseringer i forskrift om administrative ordninger § 8-7 Sakkyndig kontroll av arbeidsutstyr.....	20
2.11 Forslag til endringer i forskrift om administrative ordninger §§ 9-1 til 9-4.....	21
3. Forslag til endringer i arbeidsmiljøforskriftene.....	25
3.1 Arbeidsplassforskriften.....	25
3.2 Forskrift om utførelse av arbeid.....	26
3.3 Forskrift om tiltaks- og grenseverdier.....	34
3.4 Forskrift om administrative ordninger.....	35

1. Innledning

Arbeidsmiljøforskriftene består av forskriftene:

- forskrift om organisering, ledelse og medvirkning av 6. desember 2011 nr. 1355
- forskrift om utforming og innretting av arbeidsplasser og arbeidslokaler (arbeidsplassforskriften) av 6. desember 2011 nr. 1356
- forskrift om utførelse av arbeid, bruk av arbeidsutstyr og tilhørende tekniske krav (forskrift om utførelse av arbeid) av 6. desember 2011 nr. 1357
- forskrift om tiltaksverdier og grenseverdier for fysiske og kjemiske faktorer i arbeidsmiljøet samt smitterisikogrupper for biologiske faktorer (forskrift om tiltaks- og grenseverdier) av 6. desember 2011 nr. 1358
- forskrift om konstruksjon, utforming og fremstilling av arbeidsutstyr og kjemikalier (produsentforskriften) av 6. desember nr. 1359
- forskrift om administrative ordninger på arbeidsmiljølovens område (forskrift om administrative ordninger) av 6. desember 2011 nr. 1360

Arbeidstilsynet har funnet at det er behov for endringer i arbeidsmiljøforskriftene. Endringene er i hovedsak begrunnet i behov for en tydeliggjøring og presisering av gjeldende krav. I tillegg foreslås det forslag til endringer i forskrift om utførelse av arbeid kapittel 12 med bestemmelser om kontroll og vedlikehold av arbeidsutstyr og anlegg. Videre foreslås det endringer i opplæringsbestemmelsene i forskrift om utførelse av arbeid kapittel 17 om arbeid i høyden og en endring av krav til pusteluft fra fyllingsanlegg i forskrift om tiltaks- og grenseverdier. Det foreslås også å oppheve bestemmelser i forskrift om administrative ordninger kapittel 9 for å unngå dobbeltregulering.

Endringene som foreslås gjelder bestemmelser i arbeidsplassforskriften, forskrift om utførelse av arbeid, forskrift om tiltaks- og grenseverdier og forskrift om administrative ordninger.

2. Bakgrunn for forslag til endringer

2.1 Forslag om å endre arbeidsplassforskriften § 1-3 annet ledd for å tilføye bestemmelsen § 6-5 om Sikring mot fall.

Hensikten med forslaget er en tilføyelse i § 1-3 annet ledd om at bestemmelsen i § 6-5 om *Sikring mot fall* skal gjelde for virksomheter som ikke sysselsetter arbeidstakere

1. Bakgrunn og gjeldende rett

Virksomheter som ikke sysselsetter arbeidstakere er etter gjeldende bestemmelse i arbeidsplassforskriften § 1-3 unntatt fra kravene i arbeidsplassforskriften § 6-5 om sikring mot fall.

I opphevet forskrift om arbeidsmiljølovens anvendelse for arbeid i enmannsbedrifter innen bygge- og anleggsvirksomhet av 10. januar 1986 nr.17 § 3 var det krav om at arbeidsmiljøet skulle utføres på en fullt forsvarlig måte, og i annet ledd bokstav c) var det regulert at det særlig skulle sørges for at arbeidet utføres slik at «det tas nødvendige forholdsregler for å hindre at den som utfører arbeidet og andre som arbeider på arbeidsstedet skades ved fall eller av fallende gjenstander eller ras». Forskriften ble opphevet fra 1. januar 2013, og kravene ble videreført i arbeidsmiljøforskriftene.

Forskrift om utførelse av arbeid § 17-5 inneholdt fram til og med 1. januar 2016 et krav til sikring av områder med fare for fall som kunne også gjøres gjeldende overfor virksomheter som ikke sysselsetter arbeidstakere.

Bestemmelsene i forskrift om utførelse av arbeid kapittel 17 er etter 1. januar 2016 utydelige når det gjelder å stille krav til sikkert arbeid i høyden for virksomheter som ikke sysselsetter arbeidstakere, og det vises i den sammenheng til forslag til endringer i forskrift om utførelse av arbeid §§ 17-1 og 17-6.

2. Arbeidstilsynets vurderinger og forslag

Ved at forskrift om arbeidsmiljølovens anvendelse for arbeid i enmannsbedrifter innen bygge- og anleggsvirksomhet ble opphevet og kravene ble videreført i arbeidsmiljøforskriftene, har dette i realiteten medført at kravet til sikring mot fall på arbeidsplassen innen bygge- og anleggsvirksomhet ikke er videreført. Dette selv om videreføring av opphevede forskrifter inn i arbeidsmiljøforskriftene ikke skulle medføre materielle endringer.

Videre lød forskrift om utførelse av arbeid § 17-5 annet ledd fra 1. januar 2014 til 1. januar 2016 slik:

«Arbeid på stillas, tak eller andre konstruksjoner, skal ha sikret atkomst dit arbeidet skal utføres, åpninger skal være forsvarlig tildekket eller sikret med rekkverk etter arbeidsplassforskriften § 2-22 og § 6-5, og materiell og arbeidsutstyr skal fordeles og brukes slik at konstruksjonen ikke overbelastes.»

Forslaget til endring i bestemmelsen om hvem forskriften retter seg mot i arbeidsplassforskriften har derfor også sammenheng med at noen av tiltakskravene for arbeid i høyden ble flyttet fra daværende forskrift om utførelse av arbeid § 17-5 til risikovurderingsbestemmelsen i § 17-1 ved en endring fra 1. januar 2016. Dette medførte at henvisningen til arbeidsplassforskriften § 6-5 ikke ble videreført.

Dette innebærer at Arbeidstilsynet ikke har klare hjemler for å gi pålegg om å iverksette sikringstiltak eller bruke andre reaksjonsmidler overfor virksomheter som ikke sysselsetter arbeidstakere. Dette gjelder særlig innenfor næringene jord- og skogbruk, og bygg og anlegg, hvor innslaget av enmannsvirksomheter er betydelig.

Da forslaget om nye arbeidsmiljøforskriftene var på høring i 2008, bemerket Landbrukets HMS-utvalg i sitt høringsinnspill at en rekke bestemmelser burde gjøres gjeldende for virksomheter i jordbruk og skogbruk som ikke sysselsetter arbeidstakere, herunder arbeidsplassforskriften § 6-5. Da de nye arbeidsmiljøforskriftene ikke var ment å skulle medføre materielle endringer, ble ikke innspillet fulgt opp.

Arbeidstilsynet ser imidlertid at det kan være gode grunner for at arbeidsplassforskriften § 6-5 bør gjelde for jordbruk og skogbruk, men også for virksomheter som ikke sysselsetter arbeidstaker generelt.

Arbeidstilsynet foreslår derfor endringer i arbeidsplassforskriften § 1-3 slik at bestemmelsen i § 6-5 om sikring mot fall også skal gjelde for virksomhet som ikke sysselsetter arbeidstakere. Forslag til endringen må sees i sammenheng med forslag til endringer i forskrift om utførelse av arbeid §§ 17-1 og 17-6.

3. Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget om å gjøre arbeidsplassforskriften § 6-5 gjeldende også for virksomheter som ikke sysselsetter arbeidstaker vil etter Arbeidstilsynets vurdering ikke innebære store økonomiske eller administrative konsekvenser. Dette da forslag til endring må ses i sammenheng med slik regelverket var for virksomheter som ikke sysselsetter arbeidstaker før ikrafttredelse av nytt kapittel 17 i forskrift om utførelse av arbeid fra 1. januar 2016. Det er heller ikke grunn til å anta at virksomhetene har innrettet seg på en slik måte at ovenstående forslag vil få økonomiske konsekvenser for virksomhetene.

2.2 Forslag om å presisere begrep i arbeidsplassforskriften § 2-13 Nødbelysning

Hensikten med forslaget er å tydeliggjøre at bestemmelsen kun stiller krav til belysningen.

1. Bakgrunn og gjeldende rett

Arbeidsplassforskriften § 2-13 er en videreføring av to bestemmelser som tidligere var plassert i den nå opphevede forskrift av 16. februar 1995 nr. 170 om arbeidsplasser og arbeidslokaler. De to bestemmelsene inngikk tidligere som enkeltledd av § 8 om krav til lys, klima, ventilasjon, støy mv. og § 25 om krav til rømningsveier på arbeidsplassen.

Arbeidsplassforskriften § 2-13 første ledd viderefører tidligere § 8 tredje ledd og stiller krav om at «[a]rbeidsplasser hvor arbeidstakerne kan bli utsatt for fare ved svikt i den kunstige belysningen, skal være forsynt med nødbelysning av tilstrekkelig styrke». Bestemmelsen gjennomfører kravene i Rådsdirektiv 89/654/EØF om minimumskrav til sikkerhet og helse på arbeidsplassen vedlegg 1 nr. 8.3 og vedlegg 2 nr. 8.2 som begge krever at «Arbejdssteder, hvor arbejdstagerne er særligt udsat for risiko i tilfælde af, at den kunstige belysning svigter, skal være forsynet med tilstrækkelig nødbelysning».

Annet ledd viderefører tidligere § 25 tredje ledd og stiller krav om at «[r]ømningsveier og nødutganger skal være utstyrt med nødlys tilstrekkelig til å dekke behovet i tilfelle svikt i den ordinære belysningen». Bestemmelsen gjennomfører kravet i Rådskdirektiv 89/654/EØF vedlegg 1 og 2 nr. 4.7, som begge krever at «I tilfælde af strømafbrytelse skal fluktuveje og nødutgange, hvortil der kreves belysning, være forsynet med tilstrekkelig nødbelysning.»

Sondringen mellom «nødbelysning» i § 2-13 første ledd og «nødlys» i annet ledd virker å ha oppstått i forbindelse med at kravene fra de tidligere bestemmelsene i § 8 tredje ledd og § 25 tredje ledd ble slått sammen til en bestemmelse, og ikke som følge av et bevisst ønske om å regulere to forskjellige typer lyskilder eller belysningsystem. Bakgrunnen for hvorfor den tidligere § 25 tredje ledd benyttet begrepet «nødlys» istedenfor «nødbelysning» må etter Arbeidstilsynets oppfatning være at man ved transformasjonen av direktivkravet foretok en upresis oversettelse av den engelske direktivteksten «emergency lighting» fremfor å legge den danske formuleringen til grunn.

Arbeidsplassforskriften § 2-13 må etter dette forstås som en gjennomføring av de ovennevnte kravene i Rådskdirektiv 89/654/EØF vedlegg 1 og 2, hvis formål er å sikre at områder der det er et særlig behov for belysning, er utstyrt med lyskilder som aktiveres i tilfelle den ordinære belysningen svikter.

Arbeidstilsynet har mottatt et innspill fra Bransjeforeningen Noralarm om at de forstår begrepet «nødlys» i bestemmelsens annet ledd som en fellesbetegnelse for ledelys og markeringslys. Dette er lysanordninger, komponenter eller system som etter Arbeidstilsynets oppfatning faller inn under samlebetegnelsen «ledesystemer». Slike ledesystem har til formål å lede personell i sikkerhet ved eventuelle faresituasjoner, og innbefatter mer enn bare lyskilder som skal lyse opp et rom eller lignende.

Arbeidstilsynet har videre mottatt en bekymringsmelding fra en privat aktør innen brannsikring, som går ut på at arbeidsplassforskriften § 2-13 synes å kolliderer med kravene i byggt teknisk forskrift (TEK 17) § 11-12 tredje ledd, som i tillegg til å stille krav til belysningen også stiller et betinget krav om at nærmere bestemte bygg skal ha ledesystem.

På bakgrunn av disse henvendelsene finner Arbeidstilsynet grunn til å foreslå en redaksjonell endring i bestemmelsen.

2. Arbeidstilsynets vurderinger og forslag

Når gjeldende § 2-13 benytter «nødbelysning» i første ledd og «nødlys» i annet ledd, skaper det, som det fremgår av de ovennevnte henvendelsene, en uklarhet rundt hva slags lyssystem bestemmelsen faktisk stiller krav om.

I begge henvendelsene som Arbeidstilsynet har mottatt, har bransjeaktørene oppfattet «nødlys» i annet ledd som et krav om ledesystem. Det har i tillegg fremkommet at «nødlys» og «ledesystem» er definert i to forskjellige standarder (NS-EN 1838 og NS 3926), og at kravene i standardene ikke er sammenfallende.

Arbeidstilsynet har på bakgrunn av henvendelsen vedrørende eventuell kollisjon mellom arbeidsplassforskriftens krav og kravet i TEK 17 § 11-12 tredje ledd, vurdert om det kunne vært hensiktsmessig å omformulere hele bestemmelsen slik at den henviser til de krav som til enhver tid gjelder etter teknisk forskrift. Vi er imidlertid kommet til at når kravet er forankret i et direktiv som direkte angår arbeidsplasser, bør også direktivkravet fremgå av arbeidsmiljøregelverket.

Arbeidstilsynet mener det er uheldig at bestemmelsen benytter to forskjellige begrep om det som er samme type belysning. Vi foreslår derfor å bytte ut begrepet «nødlys» i annet ledd med «nødbelysning», slik at ordlyden samsvarer med begrepsbruken som er benyttet i direktivteksten som bestemmelsen er ment å gjennomføre. I tillegg til å gjenspeile direktivets ordlyd, vil «nødbelysning» også være det mest beskrivende begrepet for den belysningstypen som bestemmelsen er ment å regulere.

3. Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget er kun av redaksjonell art og antas ikke å få noen økonomiske eller administrative konsekvenser.

2.3 Forslag om en presisering i forskrift om utførelse av arbeid § 3-13 Arbeidsgivers merkeplikt av kjemikalier

Hensikten med forslaget er å endre begrepet «faresetninger» til «fare- og sikkerhetssetninger».

1. Bakgrunn og gjeldende rett

Forskrift om utførelse av arbeid § 3-13 omfatter krav til merking av farlige kjemikalier som arbeidsgiver foretar selv og av farlige kjemikalier som vedkommende mottar fra leverandører.

Merking av tidligere «advarselsetninger» ble endret til «faresetninger» ved innføringen av CLP-begrep i arbeidsmiljøforskriftene i forbindelse med CLP-harmoniseringen som ble fastsatt 26. juni 2015.

Før endringen lød bestemmelsen:

Arbeidsgiver skal sørge for at beholdere og emballasje for farlige kjemikalier som blir fremstilt, pakket, brukt eller oppbevart i virksomheten er fullt forsvarlig merket på norsk med kjemikaliets navn, faresymbol og *advarselsetninger*. I særlige tilfeller kan faresymbol og *advarselsetning* utelates.

I dag lyder bestemmelsen slik:

Arbeidsgiver skal sørge for at beholdere og emballasje for farlige kjemikalier som blir fremstilt, pakket, brukt eller oppbevart i virksomheten er fullt forsvarlig merket på norsk med kjemikaliets navn, farepiktogram og *faresetninger*. I særlige tilfeller kan farepiktogram og *faresetning* utelates.

2. Arbeidstilsynets vurderinger og forslag

Advarselsetninger var et begrep som ble benyttet i opphevet forskrift om klassifisering, merking mv. av farlige kjemikalier av 16. juli 2002 nr. 1139. Advarselsetninger skulle gi tilstrekkelige opplysninger om faremomenter (Risikosetninger/R-setninger) og nødvendige forholdsregler (Sikkerhetssetninger/S-setninger).

I CLP benyttes ikke begrepet «advarselsetninger», men benytter begrepet «fare- og sikkerhetssetninger». I mangel av et fellesbegrep for «advarselsetninger» eller tilsvarende synonym

for en fellesbetegnelse, ble «advarselsetninger» ved en inkurie erstattet med begrepet «faresetninger», og ikke «fare- og sikkerhetssetninger» som CLP benytter. Dette medførte en utilsiktet begrensning da det ikke lenger ble krav om merking av sikkerhetssetninger. Faresetninger (H-setninger) angir farene til et farlig stoff eller stoffblanding, mens sikkerhetssetninger (P-setninger) er anbefalte forholdsregler for sikker håndtering av farlige kjemikalier. Det har i perioden fra 26. juni 2015 derfor ikke vært et tydelig krav om merking med sikkerhetssetninger.

Arbeidstilsynet foreslår derfor å endre begrepet «faresetninger» til «fare- og sikkerhetssetninger» i første og annet punktum i bestemmelsen.

3. Økonomiske og administrative konsekvenser

Arbeidstilsynet kan ikke se at endringen vil få større økonomiske eller administrative konsekvenser verken for virksomhetene eller myndighetene.

2.4 Forslag om å oppheve siste ledd i forskrift om utførelse av arbeid § 3-25 *Helseundersøkelse ved arbeid med bly og blyforbindelser*

Hensikten med forslaget er å oppheve forskrift om utførelse av arbeid § 3-25 siste ledd.

1. Bakgrunn og gjeldende rett

Bestemmelsen fastsetter at arbeidstakere som har fått dispensasjon i henhold til § 1-5 skal ha regelmessig helseundersøkelse, minst hvert 3. år, så lenge dispensasjonen varer, og er en videreføring av bestemmelsen i opphevet kjemikalieforskrift av 30. april 2001 nr. 443 § 5 (og tidligere forskrift om arbeid med bly og blyforbindelser § 2a) som lød:

Arbeidstilsynet kan gi dispensasjon fra forskriften når det er verne- og helsemessig forsvarlig og det ikke strider mot EØS-avtalen.

Dersom det etter en arbeidsmedisinsk vurdering anses verne- og helsemessig forsvarlig, kan Direktoratet for arbeidstilsynet gi dispensasjon fra kravet om omplassering i § 35 når langvarig eksponering har ført til at arbeidstaker har blyverdier i blodet som overskrider forskriftens krav.

Opphevet kjemikalieforskrift § 35 lød:

§ 35. Midlertidig omplassering ved arbeid med bly og blyforbindelser

Arbeidstaker som arbeider med bly eller blyforbindelser, skal omplasseres i minimum 3 måneder dersom følgende grenseverdier overskrides:

- Kvinnelig arbeidstaker i fertil alder som har blyverdier i blodet større enn 0,75 mikromol per liter eller 3 påfølgende kvartalskontroller i området 0,5-0,75 mikromol per liter, skal omplasseres til annet arbeid til verdiene har sunket til under 0,5 mikromol per liter.

- Øvrige arbeidstakere som har verdier større enn 2,0 mikromol per liter eller 3 påfølgende kvartalskontroller i området 1,5-2,0 mikromol per liter, skal omplasseres til annet arbeid til verdiene har sunket til under 1,5 mikromol per liter

Kjemikalieforskriften § 5 er videreført i forskrift om utførelse av arbeid § 1-5 når det gjelder første ledd, men adgangen til dispensasjon fra kravet om midlertidig omplassering etter annet ledd er ikke spesifikt angitt i dagens dispensasjonsbestemmelse. Kjemikalieforskriften § 35 er videreført i forskrift om utførelse av arbeid § 3-26.

Forskrift om utførelse av arbeid § 3-25 med krav til helseundersøkelse ved arbeid med bly og blyforbindelser, som tilsvarende opphevet kjemikalieforskrift § 31, har i siste ledd følgende regulering:

Arbeidstakere som har fått dispensasjon i henhold til § 1-5 skal ha regelmessig helseundersøkelse, minst hvert 3. år, så lenge dispensasjonen varer.

2. Arbeidstilsynets vurderinger og forslag

Da forskrift om utførelse av arbeid § 3-25 siste ledd henviser til en mulighet til å gi en dispensasjon fra kravet om midlertidig omplassering, som ikke er videreført i arbeidsmiljøforskriftene, foreslår Arbeidstilsynet at siste ledd oppheves.

Arbeidstilsynet finner ikke at det vil være faglig begrunnet å vurdere å gjeninnføre en dispensasjonsadgang for krav om midlertidig omplassering ved arbeid med bly og blyforbindelser som i dag er regulert i forskrift om utførelse av arbeid § 3-26. Bestemmelsen i § 3-26 stiller krav til arbeidsgiver om å midlertidig omplassere kvinnelig arbeidstaker i fertil alder som har blyverdier i blodet over en angitt størrelse. Videre er det krav om midlertidig omplassering også for øvrige arbeidstakere som har verdier over en angitt størrelse.

Bestemmelsen om muligheter for dispensasjon ble i sin tid tatt inn i kjemikalieforskriften § 5 annet ledd for å gi en adgang til dispensasjon for arbeidstakere som begynte å arbeide med bly før forskriften trådte i kraft, og som hadde verdier av bly i blodet i den omtalte størrelsesorden forut for eller ved forskriftens ikrafttredelse. Det var også tiltenkt en mulighet til å gi dispensasjon for arbeidstakere som begynte å arbeide med bly først etter at forskriften trådte i kraft, eller som har fått målt slike verdier først etter forskriftens ikrafttredelse, dersom helt spesielle grunner skulle tilsi dette.

3. Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget antas ikke å medføre økte økonomiske eller administrative konsekvenser da bestemmelsen viser til en dispensasjonsadgang som ikke er videreført.

2.5 Forslag om endring i forskrift om utførelse av arbeid kapittel 12 Kontroll og vedlikehold av arbeidsutstyr og anlegg

Hensikten med forslaget er å tydeliggjøre kravene knyttet til kontroll og vedlikehold av arbeidsutstyr og anlegg.

1. Bakgrunn og gjeldende rett

Arbeidstilsynet har foretatt en helhetlig gjennomgang av kapitlet og vurderer at det er behov for å foreslå endringer som skal bidra til tydeligere bestemmelser og et mer brukervennlig regelverk.

Arbeidstilsynet har erfart at tekniske forhold som manglende verneinnretninger eller feil og mangler med sikkerhetsfunksjoner på utstyr, ofte er bakenforliggende årsak til ulykker og kan resultere i

alvorlig skade eller dødsfall. Tydelige regler om kontroll og vedlikehold av arbeidsutstyr og anlegg er viktig for å sikre, og legge til rette, for at virksomhetene iverksetter tiltak for å forebygge, avdekke og utbedre feil og mangler på utstyret.

2. Arbeidstilsynets vurderinger og forslag

Arbeidstilsynet foreslår flere endringer i kapitlet. Hensikten er først og fremst å tydeliggjøre krav i allerede gjeldende bestemmelser. Forslaget medfører en mer logisk inndeling av kravene og vil dermed bidra til et mer brukervennlig regelverk. Dette innebærer blant annet at krav i gjeldende bestemmelser er flyttet og plassert der de naturlig hører hjemme i de nye bestemmelsene, se særlig forslaget §§ 12-1 til 12-3 og 12-5 som viderefører gjeldende §§ 12-1 til 12-4 og § 12-8. Gjeldende § 12-7 foreslås imidlertid videreført uendret, med unntak av noen mindre språklige endringer, se forslaget § 12-6.

Arbeidstilsynet mener at foreliggende forslag i større grad tydeliggjør at kravet om sakkyndig kontroll av arbeidsutstyr etter kapittel 13 ikke kommer i stedet for, men tillegg til reglene i kapittel 12. Dette er situasjonen også i dag, men dette kommer etter Arbeidstilsynets vurdering ikke klart nok frem og kan føre til misoppfatning om at det er tilstrekkelig med sakkyndig kontroll for arbeidsutstyr nevnt i § 13-1. Hensikten er å øke fokuset på arbeidsgivers plikt til løpende kontroll og vedlikehold. Sakkyndig kontroll vil fortsatt være viktig, men det er samtidig viktig å tydeliggjøre arbeidsgivers plikt til løpende kontroll og vedlikehold av arbeidsutstyret.

Arbeidstilsynet ønsker å tydeliggjøre hva som ligger i begrepene «kontroll» og «vedlikehold» og begrepene er presisert i forslag til annet og tredje ledd i § 12-1. Hensikten med dette er blant annet å øke arbeidsgivers bevissthet på når man faktisk utfører kontroll og vedlikehold, og dermed også når bestemmelsene i kapitlet kommer til anvendelse.

Arbeidstilsynet foreslår at kapittel 12 kun kommer til anvendelse for arbeidsutstyr og anlegg når helse og sikkerhet ved bruk er avhengig av dets tilstand, jf. forslagens § 12-1. Det er dette utstyret, og disse anleggene som skal underlegges systematisk kontroll- og vedlikehold. Dette medfører i utgangspunktet at kapittel 12 vil få et snevrere anvendelsesområde, sett i forhold til gjeldende bestemmelser. Det legges likevel til grunn at helse og sikkerhet ved bruk av det aller meste av arbeidsutstyr og anlegg er avhengig av dets tilstand. Arbeidstilsynet mener det er en naturlig avgrensning at kapitlet ikke kommer til anvendelse for arbeidsutstyr og anlegg hvor helse og sikkerhet ved bruk ikke er avhengig av dets tilstand.

Arbeidstilsynet foreslår et generelt krav om at det alltid skal foreligge rutine for kontroll og vedlikehold av arbeidsutstyr og anlegg, jf. forslagens § 12-1. Gjeldende § 12-4 bestemmer at det alltid skal være rutiner for systematisk kontroll og vedlikehold av nærmere bestemte typer arbeidsutstyr og anlegg. Arbeidstilsynet er av den oppfatning at det ikke er hensiktsmessig med en slik uttømmende oppramsing og mener kravet til rutine også bør gjelde for andre typer arbeidsutstyr og anlegg. Dette vil dermed medføre en utvidelse av kravet til rutine. Forutsetningen er imidlertid at det er snakk om utstyr eller anlegg som er underlagt krav om systematisk kontroll og vedlikehold i henhold til forslagens § 12-1.

Videre foreslås det at omfanget av kontrollen og vedlikeholdet skal tilpasses utstyrets eller anleggets art, kompleksitet og bruk, jf. forslagens § 12-3. I dette ligger det at det vil kreves mer omfattende og hyppigere kontroll og vedlikehold av arbeidsutstyr og anlegg som er komplekst sammensatt og

innehar en stor risiko for skade på liv og helse, mens det kreves mindre omfattende og hyppig kontroll og vedlikehold av arbeidsutstyr og anlegg som ikke er like komplekse og som innehar en mindre risiko for skade på liv og helse.

Arbeidstilsynet foreslår videre at kontroll og vedlikehold skal gjøres med utgangspunkt i utstyrets bruksanvisning, jf. forslaget § 12-3. Arbeidstilsynet er av den oppfatning at dette også er et krav i dag, men dette ønskes synliggjort på en bedre måte.

Arbeidstilsynet foreslår videre et generelt krav til at kontroll og vedlikehold av arbeidsutstyr og anlegg skal dokumenteres, jf. forslaget § 12-3. I denne sammenheng foreslås det å endre ordlyden fra «journal» til «dokumentasjon». Gjeldende § 12-8 bestemmer at journal skal holdes oppdatert dersom maskinen er utstyrt med vedlikeholdsjournal. Arbeidstilsynet er av den oppfatning at gjeldende krav er noe uklart, særlig i de tilfeller maskinen ikke er utstyrt med vedlikeholdsjournal eller denne er gått tapt. Arbeidstilsynet mener derfor det er hensiktsmessig å foreslå et generelt dokumentasjonskrav. Forutsetningen er imidlertid at det er snakk om utstyr eller anlegg som er underlagt krav om systematisk kontroll og vedlikehold i henhold til forslaget § 12-1.

Arbeidstilsynet foreslår at gitt opplæring i å utføre kontroll og vedlikehold av arbeidsutstyr, skal dokumenteres, jf. forslaget § 12-2. Dette vil medføre et nytt krav for arbeidsgiver. Arbeidstilsynet er av den oppfatning at et slikt krav er avgjørende for å sikre at nødvendig opplæring faktisk er gitt til de arbeidstakerne som skal utføre kontroll og vedlikehold. I utgangspunktet bør dokumentasjonen vise hvem som har fått opplæring, hva det er gitt opplæring i, når opplæringen ble gitt og om det ble gitt praktisk og/eller teoretisk opplæring. Arbeidstilsynet vil vurdere å utarbeide en kommentar til bestemmelsen som beskriver dette nærmere.

Gjeldende § 12-5 foreslås videreført, se forslaget § 12-7. I tillegg foreslår Arbeidstilsynet inntatt et tredje ledd med krav om at arbeidsutstyr eller anlegg som tas ut av bruk skal merkes, slik at det tydelig fremgår at det ikke skal brukes. Hensikten er å sikre at arbeidsutstyr eller anlegg som ikke er i bruk fordi det for eksempel er oppstått en feil på det, og hvor det dermed foreligger risiko ved bruk, ikke tas i bruk igjen før feilen er rettet opp.

Over halvparten av arbeidsskadedødsfallene i Norge skjer i forbindelse med vedlikehold, reparasjon, verifikasjon, inspeksjon, klargjøring eller rengjøring i og omkring maskiner. Mange av disse ulykkene skjer fordi maskinene fortsatt inneholder energi samt at maskinene ikke er stanset på en forsvarlig måte før arbeidet ble påstartet. Det er etter Arbeidstilsynets oppfatning derfor grunnlag for å si at mange personskader og dødsfall kunne ha vært unngått dersom virksomhetene hadde hatt rutiner og systemer for å tømme maskinen for farlig energi, samt å låse maskinen slik at andre ikke kan starte den, før den som utfører vedlikehold er ferdig med arbeidet. Et slikt system kalles «lås og merk».

Arbeidstilsynet foreslår derfor en bestemmelse som vil presisere gjeldende rettstilstand vedrørende krav til fullt forsvarlig arbeidsmiljø når det arbeides med utstyr som innehar farlig energi, jf. forslaget § 12-4. Dette er en videreføring av gjeldende krav, og hensikten er å samle kravene i én bestemmelse, i motsetning til i dag hvor flere bestemmelser må sees i sammenheng. Hensikten er blant annet å øke brukervennligheten til regelverket hva gjelder krav til et såkalt «lås og merk system» for arbeid med farlig energi. For mer informasjon om temaet «lås og merk» vises det til vår nettside <https://www.arbeidstilsynet.no/tema/maskiner/las-og-merk/>

3. Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget antas å innebære noen mindre økonomiske konsekvenser for virksomhetene som bruker arbeidsutstyr som kommer inn under kapitlet. Dette gjelder særlig krav om at gitt opplæring i å utføre kontroll og vedlikehold av arbeidsutstyr skal dokumenteres. Det legges likevel til grunn at de foreslåtte endringene i all hovedsak er presiseringer og tydeliggjøringer som skal bidra til et mer brukervennlig regelverk og at kravene allerede finnes i gjeldende regelverk.

2.6 Forslag om endring i forskrift om utførelse av arbeid § 17-1 Risikovurdering og krav til arbeid i høyden

Hensikten med forslaget er at forskrift om utførelse av arbeid § 17-1 skal bli mer lik de øvrige risikovurderingsbestemmelsene i forskriften.

1. Bakgrunn og gjeldende rett

Forskrift om utførelse av arbeid § 17-1 stiller krav til innholdet i risikovurderingen som arbeidsgiver skal foreta før det igangsettes arbeid i høyden, samt konkrete krav til hvordan arbeid i høyden skal utføres. Bestemmelsen var på høring i 2014 som en del av forslag til endringer av hele kapittel 17 som trådte i kraft fra 1. januar 2016, og ble utformet på bakgrunn av krav fastsatt i Parlaments- og rådsdirektiv 2009/104/EF vedlegg 2 punkt 4. Direktivets vedlegg 4 omhandler krav til bruk av arbeidsutstyr som stilles til rådighet for midlertidig arbeid i høyden.

Bestemmelsens første ledd stiller opp et generelt krav til arbeidsgiver om å foreta en risikovurdering ved planleggingen og utførelsen av arbeid i høyden. I bestemmelsens annet ledd er det på sine side opplistet en rekke forhold som arbeidsgiver skal ta særlig hensyn til i risikovurderingen, og i tredje ledd er det oppstilt et krav om å iverksette kompenserende sikkerhetstiltak i de tilfeller hvor det er nødvendig å fjerne en kollektiv fallsikring.

2. Arbeidstilsynets vurderinger og forslag

Arbeidstilsynet har erfart at det er ikke optimalt å samle risikovurderingskrav og konkrete tiltakskrav i en og samme bestemmelse. En gjennomgang av bestemmelsen viser at verken risikovurderingskravene eller tiltakskravene kommer klart nok frem.

De forholdene som er listet opp i annet ledd og kravet i tredje ledd er ikke formulert som risikoforhold, men snarere som konkrete tiltak for å redusere risikoen ved arbeid i høyden. Dette gjør at det i realiteten kun er bestemmelsens første ledd som er treffende som risikovurderingsbestemmelse.

Tiltakene som er beskrevet i annet ledd har på grunn av bestemmelsens oppbygging heller ikke karakter av å være konkrete tiltakskrav for hvordan arbeid i høyden skal utføres, da de etter bestemmelsens ordlyd kun er forhold som risikovurderingen skal ta særlig hensyn til. Det er av den grunn uklart om dagens bestemmelse gir Arbeidstilsynet en tilstrekkelig klar hjemmel for å pålegge virksomheter å rette opp i faktiske forhold som ikke er i tråd med oppstillingen i annet ledd.

Arbeidstilsynet foreslår i lys av dette å rendyrke § 17-1 som en risikovurderingsbestemmelse, slik at det fremgår klarere hva risikovurderingen som et minimum skal omfatte. Overskriften til bestemmelsen må i lys av dette endres fra «*Risikovurdering og krav til arbeid i høyden*» til bare

«Risikovurdering av arbeid i høyden». Vi foreslår samtidig å flytte de deler av bestemmelsen som etter sin formulering er å anse som tiltakskrav, det vil si annet og tredje ledd, ut av bestemmelsen og over til § 17-6.

Det konkrete forslaget går ut på å beholde første ledd slik det er i dag, men at opplistingen i annet ledd omformuleres slik at de enkelte punktene blir å forstå som risikofaktorer. De risikofaktorene som det etter forslaget skal tas særlig hensyn til vil være a) høyden som det skal arbeides fra, b) forhold av betydning for valg av fallsikringstiltak, c) belastninger som påføres arbeidsutstyr eller arbeidsplattform, d) ergonomiske forhold, e) atkomst og muligheter for evakuering, f) trafikale forhold, g) værforhold, og h) andre faremomenter. Opplistingen er, i den grad det er mulig, forsøkt å speile opplistingen som er i bestemmelsen i dag.

Forslag til bokstav a) stiller krav om at det skal tas hensyn til høyden hvor arbeidet skal utføres fra, og forener på den måten de sentrale elementene fra gjeldende bokstav g), h) og i), som alle beskriver sikringstiltak for å forhindre at personer eller gjenstander kan falle ned. Momentet er plassert først i opplistingen på grunn av dets relevans.

Forslag til bokstav b) stiller krav om at det skal tas hensyn til forhold av betydning for valg av fallsikringstiltak, og gjenspeiler gjeldende bokstav a) om at kollektiv fallsikring prioriteres fremfor personlig fallsikringsutstyr.

Forslag til bokstav c) stiller krav om at det skal tas hensyn til belastninger som påføres arbeidsutstyr eller arbeidsplattform, og gjenspeiler gjeldende bokstav b) om at arbeidsutstyret er dimensjonert for det arbeidet som skal utføres og for forutsigbare belastninger. Forslaget gjenspeiler til dels også gjeldende bokstav c) om at stillaser skal være stabile og at underlaget har tilstrekkelig bæreevne til å oppta de belastningene som det blir påført.

Forslag til bokstav d) stiller krav om at det skal tas hensyn til ergonomiske forhold, og gjenspeiler gjeldende bokstav d) om at arbeidet utføres i henhold til ergonomiske prinsipper fra en egnet overflate.

Forslag til bokstav e) stiller krav om at det skal tas hensyn til atkomst og muligheter for evakuering, og gjenspeiler gjeldende bokstav e) og f). Gjeldende bokstav e) krever at det skal tas hensyn til at atkomstveier tilpasses etter hvor ofte arbeidstakerne forflytter seg, hvor lenge de er i bruk, og atkomstenes høyde. Gjeldende bokstav f) krever på sin side at det skal tas hensyn til at atkomstveier kan brukes til evakuering i en nødssituasjon.

Forslag til bokstav f) er ny og stiller krav om at det skal tas hensyn til trafikale forhold. Momentet gjenspeiler kravet i gjeldende § 17-6 annet ledd første punktum om at det på steder med spesielle faremomenter som trafikk, strømførende ledninger, rasfare og lignende, skal iverksettes særlige sikringstiltak før utstyr for arbeid i høyden monteres og tas i bruk.

Forslag til bokstav g) er ny og stiller krav om at det skal tas hensyn til værforhold. Momentet gjenspeiler kravet i gjeldende § 17-6 annet ledd andre punktum om at arbeid i høyden ikke skal utføres når værforholdene innebærer en risiko for arbeidstakernes sikkerhet og helse.

Forslag til bokstav h) er ny og stiller krav om at det skal tas hensyn til andre faremomenter på den aktuelle arbeidsplassen. Momentet er ment å gjenspeile de deler av kravet i gjeldende § 17-6 annet ledd første punktum som ikke er innlemmet i de ovenstående bokstavene. Gjeldende § 17-6 annet ledd første punktum stiller krav om at det på steder med spesielle faremomenter som trafikk, strømførende ledninger, rasfare og lignende, skal iverksettes særlige sikringstiltak før utstyr for arbeid i høyden monteres og tas i bruk. Rasfare er foreslått tatt inn som et forhold av betydning for valg av

fallsikringstiltak i ny bokstav b), mens trafikale forhold er foreslått tatt inn som et eget moment i bokstav f). Det er således kun faremomentet strømførende ledninger og «lignende forhold» som gjenstår fra opplistingen i § 17-6 annet ledd første punktum. En formulering om at det skal tas særlig hensyn til «strømførende ledninger og lignende forhold» ville etter Arbeidstilsynets oppfatning blitt for snever, da «lignende forhold» i så tilfelle bare ville omfattet forhold som er nært beslektet med strømførende ledninger. Forslaget er derfor gitt en generell formulering som vil omfatte alle andre stedlige faremomenter enn de som er eksplisitt nevnt i bokstavene a) til g).

Arbeidstilsynet ber samtidig om høringsinstansenes innspill til eventuelt andre risikofaktorer som bør inngå i opplistingen.

3. Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget er ment som en tydeliggjøring av allerede gjeldende krav til risikovurderingen. Vi forventer derfor ikke at forslaget vil medføre særlige økonomiske eller administrative konsekvenser knyttet til overholdelse eller håndheving av bestemmelsen. Det kan påregnes noen økonomiske konsekvenser knyttet til revisjon av allerede utarbeidede opplærings- og veiledningsmaterieell samt eventuelle standardmaler for risikovurderinger.

2.7 Forslag til endringer i forskrift om utførelse av arbeid §§ 1-4 og 17-2 til 17-4

Hensikten med forslaget er å oppnå en mer hensiktsmessig inndeling av opplæringskravene, tydeliggjøre hvem som skal ha opplæring, fjerne krav til antall timer opplæringen skal vare samt å foreta enkelte nødvendige presiseringer og tydeliggjøringer i gjeldende bestemmelser.

1. Bakgrunn og gjeldende rett

Gjeldende forskrift om utførelse av arbeid § 17-2 stiller krav til opplæring ved montering, demontering, endring og kontroll av stillas med øverste stillasgulv fra to meter og inntil fem meter, gjeldende § 17-3 stiller krav til opplæring ved montering, demontering, endring og kontroll av stillas med øverste stillasgulv fra fem meter og inntil ni meter, mens gjeldende § 17-4 stiller krav til opplæring ved montering, demontering, endring og kontroll av stillas med øverste stillasgulv fra ni meter, samt for stillaser som ikke monteres i standardoppstilling etter leverandørens monteringsanvisning.

Opplæringsbestemmelsene stiller både krav til innholdet i opplæringen og antall timer denne skal vare, og kommer til anvendelse for arbeidstakere som skal settes til selvstendig arbeid med montering, demontering, endring og kontroll av stillas. Paragraf 17-4 stiller videre krav om at arbeidstaker som skal settes til selvstendig arbeid med montering, demontering, endring og kontroll av stillas, har anvendt stillas i minst seks måneder, i tillegg til gjennomført teoretisk og praktisk opplæring.

Gjeldende bestemmelser var på høring i 2014, som en del av forslag til endringer av hele kapittel 17, og trådte i kraft fra 1. januar 2016. Arbeidstilsynets erfaringer med bestemmelsene har avdekt behov for endringer. I tillegg er det avdekt at det ikke er overenstemmelse mellom regelverket og aktuell standard, NS 9700-1, om krav til opplæring for bygging av stillas.

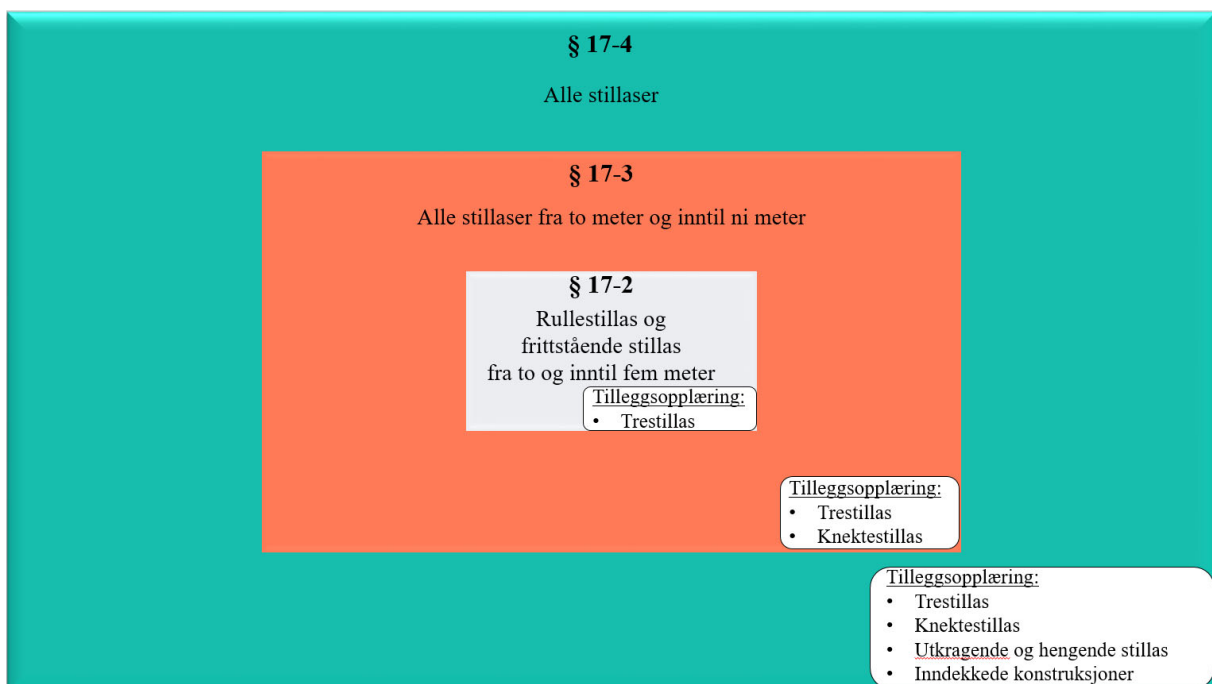
2. Arbeidstilsynets vurderinger og forslag

Arbeidstilsynet vurderer at det er behov for en mer hensiktsmessig inndeling av opplæringskravene og ønsker samtidig å foreslå enkelte nødvendige presiseringer og tydeliggjøringer i gjeldende bestemmelser.

Arbeidstilsynet foreslår en annen inndeling av kravene til opplæring basert på stillastype og høyde. Hovedskillene vil gå på om stillaset krever forankring eller ikke, og på om høyden på øverste stillasgolv er over eller under ni meter. Arbeidstilsynet har igjennom vår tilsynsvirksomhet avdekt en del manglende eller mangelfull forankring og de foreslåtte endringene vil bidra til å sikre at de arbeidstakerne som skal montere, demontere, endre eller kontrollere stillas som krever forankring har fått tilstrekkelig opplæring for dette.

Det foreslås at § 17-2 omfatter rullestillas og frittstående stillas med øverste stillasgolv fra to meter og inntil fem meter, at § 17-3 omfatter alle stillaser med øverste stillasgolv fra to meter og inntil ni meter og at § 17-4 omfatter alle stillaser med øverste stillasgolv fra ni meter. Endringene vil gjenspeile seg i endringer i overskriften til de tre bestemmelsene. I tillegg foreslås det at bestemmelsene angir hvilken tilleggsopplæring som kreves, herunder for montering, demontering, endring og kontroll av trestillas, knektestillas, utkragende og hengende stillas samt inndekkede konstruksjoner.

Opplæring etter forslaget § 17-4 vil dermed dekke alle stillas i alle høyder. Opplæring etter forslaget § 17-3 vil gi opplæring i alle stillas med øverste stillasgolv fra to meter og inntil ni meter. For de arbeidstakerne som kun skal arbeide med montering, demontering, endring og kontroll av rullestillas og frittstående stillas med øverste stillasgolv fra to meter og inntil fem meter er det tilstrekkelig med opplæring i tråd med forslaget § 17-2. I tillegg angir bestemmelsene hvilken tilleggsopplæring som kreves, eksempelvis for montering, demontering, endring og kontroll av trestillas, knektestillas, utkragende og hengende stillas samt inndekkede konstruksjoner.

Ettersom det nå foreslås tilleggsopplæring for montering, demontering, endring og kontroll av trestillas skiller ikke forslaget på om stillaset er satt opp i «standardoppstilling etter leverandørens monteringsanvisning», slik som i gjeldende bestemmelser. Etter gjeldende regelverk vil montering, demontering, endring og kontroll av trestillas kreve opplæring i tråd med § 17-4, mens forslaget legger opp til en tilleggsopplæring til opplæring etter henholdsvis §§ 17-2 til 17-4.

Nærmere om forslag til endringer i § 17-2

Innholdet i gjeldende § 17-2 videreføres i sin helhet, men vil nå kun stille krav til opplæring for arbeidstaker som skal arbeide med montering, demontering, endring og kontroll av rullestillas og frittstående stillas med øverste stillasgulv fra to meter og inntil fem meter. Forslaget stiller tydelig krav til at opplæringen skal gi kunnskap om hva som kreves for å sikre at det frittstående stillaset er stabilt. I tillegg presiseres det at praktisk øvelse også er en del av opplæringen i henhold til §§ 17-2 og 17-3, ikke bare i henhold til § 17-4 slik det er i gjeldende regelverk.

Forslaget stiller også krav til tilsvarende opplæring for bygging av frittstående trestillas.

Nærmere om forslag til endringer i § 17-3

Innholdet i gjeldende § 17-3 videreføres i all hovedsak, men vil nå stille krav til opplæring for arbeidstaker som skal arbeide med montering, demontering, endring og kontroll av alle stillaser med øverste stillasgulv fra to meter og inntil ni meter. Som nevnt ovenfor foreslås det å stille krav til at opplæringen omfatter kontroll av forankring samt andre forhold som er relevante for stillaser i denne høyden, se forslaget § 17-3 annet ledd bokstav a og b.

Bestemmelsen stiller også krav til tilleggsopplæring ved montering, demontering, endring og kontroll av trestillas med øverste stillasgulv fra to meter og inntil ni meter og arbeidsplattformer på knekter som er opphengt på fasader og forskalingssystemer.

Nærmere om forslag til endringer i § 17-4

Innholdet i gjeldende § 17-4 videreføres i all hovedsak, og vil fortsatt stille krav til opplæring for arbeidstaker som skal arbeide med montering, demontering, endring og kontroll av alle stillaser med øverste stillasgulv fra ni meter.

Bestemmelsen stiller også krav til tilleggsopplæring ved montering, demontering, endring og kontroll av trestillas med øverste stillasgulv fra ni meter samt arbeidsplattformer på knekter. Begrepet «arbeidsplattformer på knekter» er ment å dekke alle typer knektestillas, uavhengig av hva knektene er montert på. Det samme gjelder for inndekkede konstruksjoner med øverste stillasgulv fra ni meter. Når det gjelder utkragende og hengende stillas vurderer Arbeidstilsynet at det kreves opplæring i henhold til § 17-4 ettersom stillaskonstruksjonen må kunne bære all vekt den belastes med, samt at den ofte er etablert høyt over underlaget. Dette medfører et økt skadepotensiale ved konstruksjonssvikt og krever dermed en mer omfattende opplæring. Når det gjelder inndekkede konstruksjoner vil det stort sett være snakk om større konstruksjoner og hvor det bør stilles kompetansekrav utover det som forventes dekket igjennom forslaget §§ 17-2 og 17-3.

Arbeidstilsynet foreslår å fjerne kravet i § 17-4 tredje ledd om at arbeidstakere som en del av opplæringen skal ha «anvendt stillas i minst seks måneder». Kravet slik det fremstår i dag er lite presist. Etter Arbeidstilsynets vurdering er det tilstrekkelig med teoretisk opplæring og praktisk øvelse for å kunne montere, demontere, endre og kontrollere stillas, og altså ikke nødvendig med seks måneders brukererfaring i tillegg.

Arbeidstilsynet vurderer at ordet «særskilt» i gjeldende § 17-4 annet ledd er overflødig, og foreslår derfor å fjerne dette. På denne måten blir også ordlyden tilsvarende forslaget § 17-3 annet ledd.

Som nevnt ovenfor er gjeldende § 17-4 annet ledd bokstav c) videreført i forslaget § 17-2 annet ledd bokstav h), og foreslås derfor fjernet fra § 17-4. Det vises i denne sammenheng til at opplæringen etter § 17-4, og § 17-3, skal oppfylle kravene i § 17-2 annet ledd bokstav a) til i), slik at kravet nå vil gjelde for alle stillastyper og ikke kun for stillaser med øverste stillasgulv fra ni meter.

Felles

Etter Arbeidstilsynets vurdering bør det stilles krav til innholdet i opplæringen og at det ikke er hensiktsmessig å stille krav til hvor mange timer den teoretiske og praktiske opplæringen skal omfatte. Arbeidstilsynet vurderer at omfanget av hva som vil være tilstrekkelig opplæring vil kunne variere, samtidig som det hele tiden utvikles nye læringsformer og ny teknologi som kan påvirke hvilket omfang som kreves. Forslaget vil underbygge arbeidsgivers ansvar for at de aktuelle arbeidstakerne som settes til å montere, demontere, endre eller kontrollere stillas har fått tilstrekkelig opplæring for dette arbeidet. Begrepet «tilstrekkelig opplæring» vil utdypes i kommentarene.

I tillegg til at gjeldende krav til hva opplæringen skal omfatte videreføres, foreslår Arbeidstilsynet ytterligere krav til innholdet av opplæringen, se forslaget § 17-2 annet ledd bokstav g) og § 17-3 annet ledd bokstav a) og b).

Det vises videre til at relevant standard på området, NS 9700-1 *Stillaser og inndekkede konstruksjoner - Del 1: Tekniske krav og krav til opplæring, montering og bruk*, angir timeantall for opplæringen. Det er frivillig om man ønsker å benytte standarden, men ved å følge denne presumeres samsvar med §§ 17-2 til 17-4. Kommentarene til gjeldende §§ 17-2 til 17-4 viser til NS 9700-1 som pre-akseptert løsning og Arbeidstilsynet vil videreføre dette i kommentarene.

Arbeidstilsynet foreslår en tydeliggjøring av at teoretisk opplæring skal gjennomføres før den praktiske øvelsen, og før arbeidstakeren settes til praktisk arbeid med montering, demontering, endring eller kontroll av stillas, og dette er ivaretatt som en språklig presisering i bestemmelsene.

Arbeidstilsynet foreslår videre at alle arbeidstakere som skal montere, demontere, endre eller kontrollere stillas skal ha opplæring og foreslår derfor å fjerne ordlyden «selvstendig» arbeid i gjeldende § 17-2 fjerde ledd første punktum, § 17-3 fjerde ledd første punktum og § 17-4 tredje ledd første punktum.

Forslaget § 17-2 femte ledd, § 17-3 femte ledd og § 17-4 femte ledd viderefører prinsippet fra gjeldende bestemmelser om at en arbeidstaker som har gjennomgått opplæring i henhold til §§ 17-2 til 17-4 er å anse som en kvalifisert person for stillas omfattet av den enkelte bestemmelse.

Arbeidstilsynet foreslår også en ren språklig oppdatering i disse leddene.

Arbeidstilsynet foreslår å stille krav om at arbeidstakere som skal gi opplæring til andre har skaffet seg tilstrekkelig praktisk erfaring fra bygging av stillas som omfattes av denne bestemmelsen etter fullført opplæring. Dette betyr at det stilles krav til at arbeidstakeren, i tillegg til å være kvalifisert person, må ha tilstrekkelig praktisk erfaring for å kunne gi opplæring til andre. Arbeidstilsynet er av den oppfatning at det er et arbeidsgiveransvar å vurdere hva som er tilstrekkelig praksis. Arbeidstilsynet vil likevel vurdere å utdype nærmere hva som ligger i «tilstrekkelig praktisk erfaring» i kommentarene til bestemmelsene.

Arbeidstilsynet foreslår at dokumentasjonskravet kun gjelder teoretisk opplæring og praktisk øvelse. Det betyr at det ikke stilles krav om at arbeidsgiver skal dokumentere at den aktuelle arbeidstakeren eventuelt har tilstrekkelig praktisk erfaring fra bygging av stillas, og dermed kan gi opplæring til andre. Forslaget innebærer språklig presiseringer i forslag til § 17-2 sjette ledd, § 17-3 sjette ledd, og § 17-4 sjette ledd.

Arbeidstilsynet ønsker også å tydeliggjøre hva som ligger i begrepet «stillas» og foreslår derfor en ny definisjon av dette begrepet i forskrift om utførelse av arbeid § 1-4. Forslaget er i betydelig grad basert på tilsvarende definisjon i dansk rett og i NS 9700-1. Forslaget presiserer at stillas ikke bare er en arbeidsplass, men også en kollektiv sikring for arbeid i høyden.

3. Administrative og økonomiske konsekvenser

Arbeidstilsynet antar at forslaget om en ny inndeling av opplæringsbestemmelsene, samt forslaget om at alle arbeidstakerne som skal arbeide med montering, demontering, endring og kontroll av stillas skal ha opplæring, kan innebære noe økte kostnader for berørte virksomheter. Arbeidstilsynet sitt inntrykk er likevel at mange i næringen allerede praktiserer dette. At det nå tillates bygging av trestillas også etter opplæring og tilleggsopplæring i henhold til §§ 17-2 og 17-3 vil innebære lavere kostnader for de som kun skal drive med montering, demontering, endring og kontroll av slike stillas.

2.8 Forslag til endringer i forskrift om utførelse av arbeid § 17-6 *Planlegging av arbeid i høyden*

Hensikten med forslaget er å foreslå endringer i forskrift om utførelse av arbeid § 17-6 slik at kravene til tiltak for sikkert arbeid i høyden samles i én bestemmelse.

1. Bakgrunn og gjeldende rett

Kravene til tiltak for sikkert arbeid i høyden er i dag delvis plassert i risikovurderingsbestemmelsen i § 17-1 og delvis i § 17-6.

I § 17-1 annet ledd er det opplistet en rekke forhold som arbeidsgiver skal ta hensyn til ved risikovurdering av arbeid i høyden. Disse forholdene er også konkrete krav til tiltak for sikkert arbeid i høyden, som for eksempel at kollektiv fallsikring skal prioriteres foran personlig fallsikringsutstyr. I § 17-6 om planlegging av arbeid i høyden fremgår det krav til tiltak på steder med spesielle faremomenter og at arbeid i høyden ikke skal utføres når væreforholdene innebærer risiko for arbeidstakernes sikkerhet og helse.

2. Arbeidstilsynets vurderinger og forslag

Sett i sammenheng med forslagene om endring av arbeidsplassforskriften § 1-3 og særlig forskrift om utførelse av arbeid § 17-1, mener Arbeidstilsynet at det vil være hensiktsmessig å samle kravene til tiltak for sikkert arbeid i høyden i én bestemmelse.

For å tydeliggjøre kravene til tiltak for sikkert arbeid i høyden og for at det ikke skal være tvil om at disse også skal kunne gjøres gjeldende overfor virksomheter som ikke sysselsetter arbeidstakere, foreslår Arbeidstilsynet å endre § 17-6, slik at slik at denne bestemmelsen regulerer krav til konkrete

tiltak for sikkert arbeid i høyden. Arbeidstilsynets forslag medfører at krav som i dag fremstår som risikoforhold i § 17-1 flyttes til § 17-6 slik at de utgjør rene tiltakskrav.

Forslaget innebærer ingen materielle endringer, da tiltakskravene som i dag er opplistet i § 17-1 annet og tredje ledd er foreslått inntatt i sin helhet i § 17-6, i tillegg til at dagens § 17-6 annet ledd foreslås videreført som siste ledd. I forslag til annet ledd bokstav d) er det gjort en justering for at opplistingen av tiltak språklig sett skal være konsekvent. I dagens § 17-6 første ledd stilles det krav om at arbeid i høyden skal utføres i henhold til «kapittelet her og forskrift om organisering, ledelse og medvirkning § 2-1, § 7-1 og § 10-1». Opplistingen av bestemmelser er ikke uttømmende, og Arbeidstilsynet foreslår derfor å ikke videreføre dette leddet da det ved utførelse av enhver type arbeid må forutsettes at virksomheter forholder seg til andre deler av regelverket som kan gjøre seg gjeldende.

Det foreslås også å gjøre endringer i overskriften til bestemmelsen for å tydeliggjøre at kravene ikke bare gjelder i planleggingsfasen av arbeidet, men også i utførelsesfasen.

3. Administrative og økonomiske konsekvenser

Forslaget innebærer ingen materielle endringer av krav til virksomhetenes tiltak for å redusere risiko ved arbeid i høyden, da kravene er flyttet fra § 17-1 til § 17-6. Forslaget er en tydeliggjøring av kravene slik at disse gjør seg gjeldende uavhengig av de risikovurderingene som gjøres før og under arbeidet. Forslaget vil derfor få begrensede økonomiske eller administrative konsekvenser i form av at opplærings- og informasjonsmateriell må justeres og oppdateres, særlig slik at alt materiell henviser til riktige bestemmelser.

2.9 Forslag til endringer i forskrift om tiltaks- og grenseverdier § 5-5 Krav til pusteluft fra fyllingsanlegg

Hensikten med forslaget er å forskriftsfeste verdier for vanninnhold ved lavtrykk pusteluft (0-200 bar). I dag er det kun regulert verdier for vanninnhold i flasker med trykk over 200 bar.

1. Bakgrunn og gjeldende rett

Trykkluft er komprimert omgivelsesluft som kan inneholde forurensninger som kommer via luftinntaket samt forurensninger som kan dannes i trykkluftanlegget. Når trykkluft benyttes som pusteluft, er det viktig at den er av en slik kvalitet at brukeren ikke utsettes for ubehagelig lukt, smak eller helseskadelige påvirkninger. Kondens og vanninnhold kan medbringe urenheter i trykkluftanlegget og vanninnholdet kan resultere i korrosjon, frysing og oppvekst av mikroorganismer. Vanninnholdet i luften kan også kondensere i flasken. Flytende vann i flasker for pusteluft kan gi livsfarlige situasjoner ved at pusteluften blokkeres.

Dagens regelverk stiller detaljkrav til pusteluftkvaliteten når det gjelder karbonmonoksid, karbondioksid og olje. Bestemmelsen stiller også krav til oksygeninnhold og en grense for hvor mye vann pusteluftflaskene kan ha ved trykk over 200 bar.

2. Arbeidstilsynets vurderinger og forslag

Forslaget innebærer å utvide bestemmelsens bokstav d) slik at det stilles krav til vanninnhold i pusteluft også ved trykk under 200 bar. Arbeidsgivere har i dag ikke plikt til å vurdere denne delen av

luftkvaliteten ved innkjøp av fyllingsanlegg eller der arbeidstakere skal utføre arbeid ved bruk av lavtrykk pusteluft.

Norsk og Europeisk standard 12021 *Åndedrettsvern - Komprimerte gasser for pusteutstyr* kan være veiledende for hvilke krav som bør stilles til pusteluften ved trykk under 200 bar. Denne standarden må imidlertid kjøpes, og er således noe utilgjengelig. En forskriftsregulering av kravene vil gi bedre tilgjengelighet og brukervennlighet.

3. Administrative og økonomiske konsekvenser

Det antas at de fleste virksomheter i dag følger normene i gjeldende standard, og at de anbefalte endringer i bestemmelsen derfor ikke vil medføre administrative eller økonomiske konsekvenser.

2.10 Forslag til presiseringer i forskrift om administrative ordninger § 8-7 Sakkyndig kontroll av arbeidsutstyr

Hensikten med forslaget er å tydeliggjøre sakkyndig virksomhets rolle.

1. Bakgrunn og gjeldende rett

Forskrift om administrative ordninger § 8-7 retter seg mot sakkyndig virksomhet og stiller krav til hva den sakkyndige kontrollen skal omfatte. Arbeidstilsynet er av den oppfatning at bestemmelsen ikke er tydelig nok når det gjelder sakkyndig virksomhets rolle.

2. Arbeidstilsynets vurderinger og forslag

Sakkyndig virksomhet skal kontrollere arbeidsutstyrets tekniske tilstand, og om det eventuelt er montert/installert slik at arbeidsutstyret er fullt forsvarlig å bruke. For å bidra til et mer markant skille mellom sakkyndig kontroll på den ene siden og Arbeidstilsynets ordinære tilsyn og markedskontroll på den andre siden, foreslår Arbeidstilsynet å fjerne ordlyden om at sakkyndig virksomhet skal kontrollere at arbeidsutstyret «er i samsvar med kravene til arbeidsutstyr i forskrift om utførelse av arbeid § 10-6». Kontroll av arbeidsutstyrets samsvar med krav i lov og forskrift hører under Arbeidstilsynets myndighetsområde. Det foreslås derfor en presisering om at sakkyndig virksomhets oppgave er å kontrollere om arbeidsutstyret er fullt forsvarlig å bruke, og er fullt forsvarlig montert, oppstilt og vedlikeholdt.

Arbeidstilsynet foreslår videre å erstatte «at» med «om» i første og tredje ledd. Dette vil tydeliggjøre at sakkyndig virksomhet skal attestere uavhengig av om resultatet av kontrollen er at det er fullt forsvarlig å bruke arbeidsutstyret eller ikke.

3. Administrative og økonomiske konsekvenser

Forslaget antas ikke å medføre administrative og økonomiske konsekvenser.

2.11 Forslag til endringer i forskrift om administrative ordninger §§ 9-1 til 9-4

Hensikten med forslaget er å oppheve kravene i forskrift om administrative ordninger kapittel 9 som gjennomfører direktiv 2005/36/EF om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner.

1. Bakgrunn og gjeldende rett

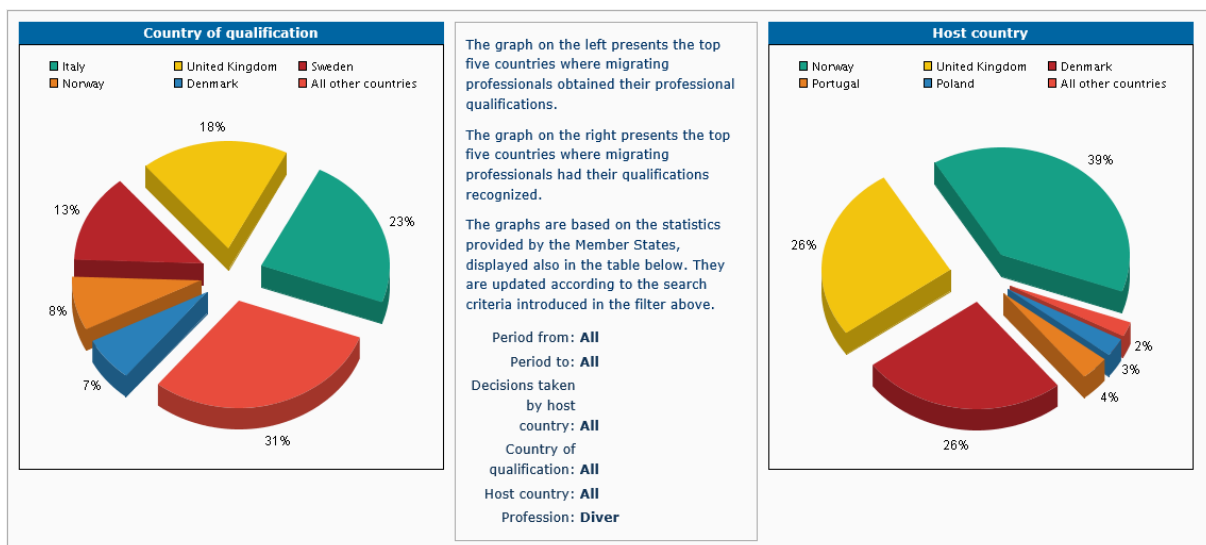
Europaparlaments- og rådsdirektiv 2005/36/EF om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner (yrkeskvalifikasjonsdirektivet), og direktiv 2013/55/EU om endring av direktiv 2005/36/EF, oppstiller saksbehandlingsregler for personer som er omfattet av EØS-avtalen, og som har ervervet sine kvalifikasjoner i et annet EØS-land enn Norge.

Yrkeskvalifikasjonsdirektivet er i dag gjennomført i sektorspesifikt regelverk. I forskrifter som Arbeidstilsynet forvalter er direktivet gjennomført i forskrift om administrative ordninger §§ 9-1 til 9-4 samt i forskrift om utførelse av arbeid §§ 10-2, 26-22 og 26-23.

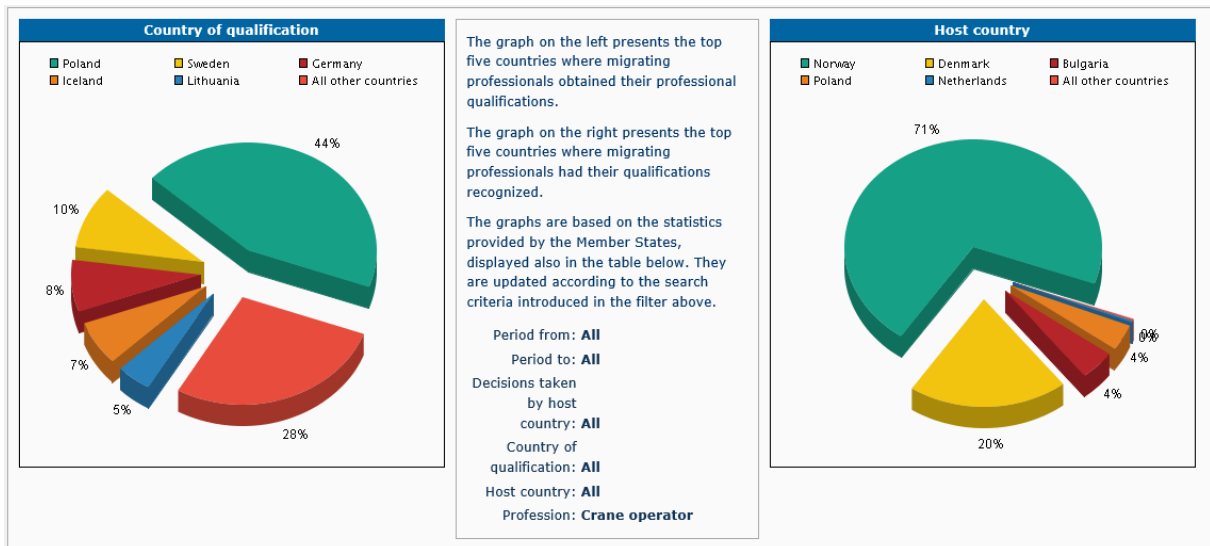
Forskrift om administrative ordninger §§ 9-1 og 9-3 gjennomfører det som etter direktivet kalles den «generelle ordningen» for godkjenning av yrkeskvalifikasjoner. Bestemmelsene innebærer at en yrkesutøver fra EØS-land eller Sveits som skal *etablere seg* i Norge, og som har ervervet sin yrkeskvalifikasjon i et annet land enn Norge, må søke om tillatelse til å bruke sitt utenlandske kompetansebevis for utøvelse av yrket. I praksis er det her snakk om førere av kran, truck og masseforflytningsmaskiner samt dykkere.

Forskrift om administrative ordninger §§ 9-2 og 9-4 gjennomfører direktivets bestemmelser om *midlertidig tjenesteyting*. Bestemmelsene viser henholdsvis til §§ 9-1 og 9-3, noe som medfører at også midlertidige tjenesteytere må søke Arbeidstilsynet om tillatelse til å bruke sitt utenlandske kompetansebevis i Norge.

Statistikk generert fra EU sin Regulated professions database http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/regprof/index.cfm?action=profession&id_profession=8012&tab=origin1 viser at Norge dominerer statistikken over land hvor utenlandske dykkere jobber. Utenlandske dykkere må derfor inneha de kvalifikasjoner som er nødvendige for å utøve yrket forsvarlig, både av hensyn til yrkesutøveren selv og av hensyn til den øvrige bemanningen i dykkeroperasjonen.

Statistikken viser at Norge også er det landet med størst tilfang av førere av truck, kran og masseforflytningsmaskiner. Under vises statistikk for yrket «crane operator».

2. Arbeidstilsynets vurderinger og forslag

Lov av 16. juni 2017 nr. 69 om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner (yrkeskvalifikasjonsloven) trådte i kraft 1. januar 2018. Saksbehandlingsreglene som gjelder for personer omfattet av EØS-avtalen og som ønsker å utøve et lovregulert yrke i Norge, er videreført i denne sektorovergripende horisontale loven og tilhørende forskrift. Dette innebærer at bestemmelsene som er inntatt i arbeidsmiljøforskriftene innebærer en dobbeltregulering etter at yrkeskvalifikasjonsloven med forskrift er trådt i kraft.

Direktivene omfatter ikke bare borgere fra andre EØS-land og Sveits, men også vertstatens, for vår del norske statsborgere. Dette har imidlertid ikke kommet tydelig frem i bestemmelsene som gjennomfører direktivet i arbeidsmiljøforskriftene, selv om Arbeidstilsynet har praktisert og fortolket bestemmelsen i tråd med direktivet. Arbeidstilsynet foreslår derfor også språklige presiseringer i §§ 10-2, 26-22 og 26-23 for å tydeliggjøre at også norske statsborgere som har ervervet sin yrkeskvalifikasjon i annen EØS-stat eller Sveits skal søke om å få sine yrkeskvalifikasjoner godkjent i henhold til lov og forskrift om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner.

Generell ordning – gjelder for yrkesutøvere som skal etablere seg i Norge

Yrkeskvalifikasjonsloven § 8 gjennomfører den generelle ordningen for godkjenning av yrkeskvalifikasjoner. Nærmere krav til hva søknad om godkjenning skal inneholde, og hvilke saksbehandlingsregler som gjelder, fremgår av forskrift om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner kapittel 3. Bestemmelsene i loven og forskriften inneholder krav som fremgår av forskrift om administrative ordninger §§ 9-1 og 9-3.

Yrkeskvalifikasjonsloven med forskrift innebærer imidlertid en endring i kravet til lengde på yrkeserfaring dersom søker har sine kvalifikasjoner fra et land som ikke har lovregulert yrket eller utdanningen. Endringen medfører at Arbeidstilsynet må gi tillatelse til å utøve yrket dersom søkers hjemland ikke har lovregulert yrket eller utdanningen, og søker har utøvd yrket i hjemlandet i minst ett av de siste ti årene. Dette er en nedjustering fra dagens krav i forskrift om administrative ordninger §§ 9-1 og 9-3 om to års utøvelse av yrket. Kravet til ett års yrkeserfaring er tatt inn i

yrkeskvalifikasjonsloven med forskrift som en følge av at kravet om yrkeserfaring ble endret fra to til ett år i direktiv 2013/55/EU.

I følge direktivene kan ansvarlig myndighet pålegge søker å avlegge egnethetsprøve eller prøveperiode dersom søkers yrkeskvalifikasjoner skiller seg vesentlig fra de kvalifikasjonskrav som er fastsatt for å utøve yrket i vertsstaten. Dette blir i direktivet omtalt som utligningstiltak. Yrkesutøveren skal kunne velge mellom egnethetsprøve og prøveperiode. Direktivet åpner imidlertid for at det kan gjøres unntak fra kravet om at yrkesutøver kan velge mellom egnethetsprøve og prøveperiode. For dykkere er det i forskrift om administrative ordninger § 9-3 gjort unntak fra kravet om at søker skal kunne velge mellom prøveperiode og egnethetsprøve dersom det blir fattet vedtak om at søker må gjennomføre utligningstiltak. Utligningstiltaket må gjennomføres som egnethetsprøve for dykkere i henhold til denne bestemmelsen. Dette unntaket er videreført i forskrift om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner § 3-5 første ledd bokstav e) hvor det fremgår at det kan gjøres unntak fra yrkesutøverens valgfrihet dersom yrkesutøveren «omfattes av forskrift om utførelse av arbeid, bruk av arbeidsutstyr og tilhørende tekniske krav kapittel 26 om sikkerhet og helse ved arbeid under vann eller økt omgivende trykk.»

Arbeidstilsynets vurdering er at kravene i forskrift om administrative ordninger §§ 9-1 og 9-3 er gjennomført i yrkeskvalifikasjonsloven med forskrift fra 1. januar 2018 og at bestemmelsene derfor kan oppheves for å unngå dobbeltregulering.

Som en følge av dette må også forskrift om utførelse av arbeid §§ 10-2 sjette ledd og 26-22 endres da henvisningen til forskrift om administrative ordninger kapittel 9 må erstattes med yrkeskvalifikasjonsloven med forskrift.

Midlertidig tjenesteytelse

Yrkeskvalifikasjonsloven skiller på om yrkesutøveren skal etablere seg i en stat, eller utøve midlertidig tjenesteyting. Yrkeskvalifikasjonsloven § 5 regulerer hvilke krav en ansvarlig myndighet kan stille ved midlertidig tjenesteytelse. Det fremgår at «*Første gang tjenesten ytes i Norge, kan den ansvarlige myndigheten kreve at yrkesutøveren leverer en skriftlig forhåndsmelding med tilhørende dokumenter. Meldingen skal fornyes hver tolvte måned med unntak fra innehavere av et profesjonskort, hvor fornyelse skal skje etter 18 måneder.*» Nærmere krav til forhåndsmeldingens innhold og saksbehandlingsregler ved kontroll av kvalifikasjonene fremgår av forskrift om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner kapittel 2.

Det fremgår av forskrift om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner § 2-3 første ledd at «*Den ansvarlige myndigheten skal innen en måned etter å ha mottatt forhåndsmelding informere yrkesutøveren om de vil tillate yrkesutøvelse uten videre kontroll, eller foreta kontroll av yrkeskvalifikasjonene herunder å*

- a) kreve at yrkesutøveren gjennomfører en egnethetsprøve som nevnt i tredje ledd, eller*
- b) tillate yrkesutøvelse av yrket.»*

Ordlyden i yrkeskvalifikasjonsloven med forskrift er følgelig ikke lik forskrift om administrative ordninger § 9-2 og § 9-4. Selv om direktivet legger opp til at ansvarlige myndigheter også skal svare på forhåndsmeldinger for midlertidig tjenesteytelse, er det en vesensforskjell i saksbehandlingen om vi anser det som en søknad som må behandles, eller en forhåndsmelding som kan kontrolleres. En opphevelse av forskrift om administrative ordninger § 9-2 og 9-4 vil

derfor kunne fremstå som en materiell endring for midlertidig tjenesteytere, og det vil medføre en endring i Arbeidstilsynets saksbehandling.

Som nevnt legger direktiv og yrkeskvalifikasjonsloven opp til at den ansvarlige myndighet *kan kreve forhåndsmelding*. Arbeidstilsynet foreslår derfor at kravet om forhåndsmelding fremgår av enkeltbestemmelser i forskrift om utførelse av arbeid.

Krav om dokumentasjon og saksbehandlingsregler

Forslaget innebærer at lov og forskrift om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner gjøres gjeldende for saksbehandling av søknader om etablering og forhåndsmelding av midlertidig tjenesteytelse. Av informasjonshensyn vil Arbeidstilsynet innta beskrivelse av hvilken dokumentasjon som skal følge søknader og forhåndsmeldinger i kommentarene til bestemmelsene. Arbeidstilsynet vurderer også å beskrive sentrale saksbehandlingsfrister og klageadgang i kommentarene, slik at de som omfattes av bestemmelsene enklere kan orientere seg om regelverket og saksgangen.

3. Administrative og økonomiske konsekvenser

Forslaget innebærer ingen større endringer av en persons rettigheter knyttet til saksbehandling etter den generelle ordningen, men kun en overføring av regler til et horisontalt regelverk, og vil således ikke ha noen administrative eller økonomiske konsekvenser ut over de nødvendige tilpasninger som må gjøres i arbeidsmiljøforskriftene og vedtak fattet av Arbeidstilsynet i forbindelse med behandling av søknader.

Forslaget om endring fra søknad til forhåndsmelding for midlertidig tjenesteytere vil ikke få økonomiske eller administrative konsekvenser for tjenesteyterne, men vil heller fremstå som en forenkling og effektivisering av godkjenningsprosessen. Forslaget innebærer at Arbeidstilsynet må gjøre noen justeringer i saksbehandlingen.

3. Forslag til endringer i arbeidsmiljøforskriftene

3.1 Arbeidsplassforskriften

I forskrift av 6. desember 2011 nr. 135 om utforming og innretning av arbeidsplasser og arbeidslokaler foreslås følgende endringer:

§ 1-3 annet ledd skal lyde:

For virksomheter som ikke sysselsetter arbeidstakere gjelder følgende:

- kapittel 4 Sikkerhetsutrustning,
- kapittel 5 Skilting og merking,
- § 6-5 Sikring mot fall,
- kapittel 7 Kjemikalier og forurensning i arbeidsatmosfæren og
- kapittel 8 Arbeid i omgivelser som kan medføre eksponering for biologiske faktorer.

§ 2-13 annet ledd skal lyde:

Rømningsveier og nødutganger skal være utstyrt med *nødbelysning* tilstrekkelig til å dekke behovet i tilfelle svikt i den ordinære belysningen.

3.2 Forskrift om utførelse av arbeid

I forskrift av 6. desember 2011 nr. 1357 om utførelse av arbeid, bruk av arbeidsutstyr og tilhørende tekniske krav foreslås følgende endringer:

§ 1-4 første ledd nr. 47 skal lyde:

47) stillas: midlertidig konstruksjon som skal sørge for en sikker arbeidsplass i høyden eller gi nødvendig og sikker atkomst for utførelse av arbeid og verne mot fall fra tak eller annen høyde, med tilhørende deler som sammenbygges med stillaset,

Dagens § 1-4 nr. 47 til 49 blir ny nr. 48 til 50.

§ 3-25 siste ledd oppheves.

§ 3-13 skal lyde:

Arbeidsgiver skal sørge for at beholdere og emballasje for farlige kjemikalier som blir fremstilt, pakket, brukt eller oppbevart i virksomheten er fullt forsvarlig merket på norsk med kjemikaliets navn, farepiktogram, og fare- og sikkerhetssetninger. I særlige tilfeller kan farepiktogram og fare- og sikkerhetssetninger utelates.

§ 10-2 sjette ledd skal lyde:

Borger fra EØS-land eller Sveits som har ervervet sine yrkeskvalifikasjoner eller fått disse godkjent i en annen EØS-stat eller Sveits, og som skal etablere seg i Norge og utføre arbeid som innebærer bruk av arbeidsutstyr som nevnt i § 10-3, skal søke Arbeidstilsynet om tillatelse før oppstart av slikt arbeid etter lov om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner § 8.

§ 10-2 nytt syvende ledd skal lyde:

Borger fra EØS-land eller Sveits som har ervervet sine yrkeskvalifikasjoner eller fått disse godkjent i en annen EØS-stat eller Sveits, og som skal yte midlertidig tjeneste i Norge som innebærer bruk av arbeidsutstyr som nevnt i § 10-3, skal sende forhåndsmelding til Arbeidstilsynet etter lov om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner § 5.

Kapittel 12 skal lyde:

Kapittel 12. Bestemmelser om kontroll og vedlikehold av arbeidsutstyr og anlegg

§ 12-1 *Krav om systematisk kontroll og vedlikehold*

Arbeidsgiver skal sørge for systematisk kontroll og vedlikehold av arbeidsutstyr og anlegg dersom helse og sikkerhet ved bruk er avhengig av dets tilstand, jf. § 12-2 flg.

Kontroll omfatter alle aktiviteter og tiltak som har til hensikt å verifisere et utstyrs eller anleggs tilstand og funksjon,

Vedlikehold omfatter alle aktiviteter og tiltak som har til hensikt å opprettholde eller gjenvinne en tilstand som gjør arbeidsutstyret eller anlegget i stand til å utføre sin funksjon.

Arbeidsgiver skal sørge for at det utarbeides skriftlig rutine for systematisk kontroll og vedlikehold av arbeidsutstyr og anlegg.

§ 12-2 *Krav om opplæring for utførelse av kontroll og vedlikehold*

Arbeidsgiver skal sørge for at arbeidstakere som settes til å utføre kontroll og vedlikehold får nødvendig opplæring, øvelse og instruksjon.

For kontroll nevnt i § 12-5 skal kontrollen foretas av personer som er kvalifisert for dette.

Arbeidsgiver skal sørge for at opplæringen dokumenteres.

§ 12-3 *Utførelse av kontroll og vedlikehold*

Kontroll og vedlikehold skal utføres på en sikker måte slik at det gir full trygghet både for den som utfører arbeidet og andre arbeidstakere.

Kontroll og vedlikehold skal tilpasses utstyrets eller anleggets art, kompleksitet og bruk.

Kontroll og vedlikehold skal utføres i henhold til utstyrets eller anleggets bruksanvisning. Om bruksanvisning ikke kan følges må arbeidsgiver sørge for å utarbeide og følge egne skriftlige instruksjoner for kontroll og vedlikehold.

Kontroll og vedlikehold skal dokumenteres. Dokumentasjonen skal vise når kontroll og vedlikehold er gjennomført, hva som er kontrollert og vedlikeholdt, og hvem som har gjort arbeidet.

Når arbeidsutstyr brukes utenfor virksomheten, skal dokumentasjon for den siste kontrollen medfølge.

Dokumentasjon av kontroll og vedlikehold skal oppbevares på en forsvarlig måte og i en passende tidsperiode.

§ 12-4 Krav om system for sikker kontroll og vedlikehold

Som hovedregel skal det bare være mulig å utføre kontroll og vedlikehold når utstyret er stanset og energitilførselen er frakoblet. Dersom dette ikke lar seg gjøre, må arbeidsgiver iverksette vernetiltak slik at kontroll- og vedlikeholdsarbeidet kan utføres farefritt eller slik at arbeidet kan utføres utenfor faresonene.

For arbeidsutstyr og anlegg som kan inneholde farlig energi skal arbeidsgiver sørge for å etablere et system for sikker utførelse av kontroll og vedlikehold. Systemet må minimum innebære at:

- virksomheten har en rutine for å kartlegge og vurdere farlig energi,
- virksomheten har rutine for å låse og merke aktuelle utkoblingsenheter for energi før arbeidstakere beveger seg inn i farlig sone og starter arbeidet,
- utstyret forblir låst og merket inntil alt kontroll- eller vedlikeholdsarbeid er ferdig utført,
- låsen og merket bare kan fjernes av en autorisert person, eller av den som plasserte det, og
- alle som er involvert i arbeidet har nødvendig informasjon og opplæring i bruk av systemet.

§ 12-5 Krav om kontroll etter montering, installasjon og reparasjon

Dersom sikkerheten ved bruk av arbeidsutstyret eller anlegget avhenger av montering eller installasjonsvilkår skal det gjennomføres kontroll før det tas i bruk for å sikre at:

- det er riktig montert eller installert og virker etter hensikten,
- helse- og sikkerhetsvilkårene opprettholdes, og
- forringelse kan påvises og avhjelpes i god tid.

Kontroll skal alltid gjøres etter at arbeidsutstyret eller anlegget monteres eller installeres på nytt sted.

Etter reparasjon eller modifikasjon skal arbeidsutstyret eller anlegget kontrolleres for å sikre at utstyret eller anlegget og dets sikkerhetsfunksjoner fungerer korrekt.

§ 12-6 Kontroll og vedlikehold av anlegg for energidistribusjon

Eksisterende anlegg for energidistribusjon på bygge- eller anleggsplasser eller andre midlertidige arbeidsplasser skal underlegges systematisk kontroll og vedlikehold.

Anlegg for energidistribusjon skal identifiseres, kontrolleres og merkes tydelig før bygge- eller anleggsplassen etableres.

§ 12-7 Krav om tiltak ved feil

Arbeidsgiver skal iverksette nødvendige tiltak slik at helse, miljø og sikkerhet er ivaretatt hvis det oppstår feil eller mangler ved arbeidsutstyret eller anlegget.

Arbeidsutstyr eller anlegg skal straks tas ut av bruk, hvis det oppdages feil eller mangler som har betydning for sikkerheten og skal ikke brukes igjen før feilen eller mangelen er rettet opp.

Arbeidsutstyr eller anlegg som tas ut av bruk skal merkes, slik at det tydelig fremgår at det ikke skal brukes.

§ 17-1 skal lyde:

§ 17-1 Risikovurdering av arbeid i høyden

Arbeidsgiver skal ved planlegging og utførelse av arbeid i høyden vurdere risikoen slik at arbeidet utføres på en sikker måte.

Risikovurderingen skal særlig ta hensyn til:

- a) *høyden som arbeidet skal utføres fra, herunder risiko for at personer eller gjenstander kan falle ned,*
- b) *forhold av betydning for valg av fallsikringstiltak, herunder arbeidets art og varighet, underlag, rasfare m.m.,*
- c) *belastninger som påføres arbeidsutstyr eller arbeidsplattform,*
- d) *ergonomiske forhold,*
- e) *atkomst og muligheter for evakuering,*
- f) *trafikkale forhold,*
- g) *værforhold og*
- h) *andre faremomenter på den aktuelle arbeidsplassen*

§ 17-2 skal lyde:

§ 17-2 Krav til opplæring ved montering, demontering, endring og kontroll av rullestillas og frittstående stillas med øverste stillasgulv fra to meter og inntil fem meter

Arbeidsgiver skal sørge for at arbeidstaker som skal arbeide med montering, demontering, endring og kontroll av *rullestillas og frittstående stillas* med øverste stillasgulv fra to meter og inntil fem meter får *tilstrekkelig* opplæring.

Opplæringen skal ta hensyn til mulige faremomenter arbeidet kan medføre og skal særskilt omfatte:

- a) forståelse av planer for montering, demontering eller endringer av den aktuelle stillastypen,
- b) sikkerhet ved montering, demontering eller endringer av den aktuelle stillastypen,
- c) tiltak for å redusere fallrisikoen for personer og gjenstander,
- d) vurdering av stillasmateriellets vedlikeholdstilstand med hensyn til utsortering av uforsvarlig stillasmateriell, bl.a. råte, korrosjon og sprekker,
- e) sikkerhetstiltak i tilfelle værslag som kan virke negativt inn på sikkerheten til den aktuelle stillastypen,
- f) tillatte belastninger,
- g) kontroll av stillas og stabiliserende tiltak,
- h) *øvelse i forsvarlig montering, demontering og endring av stillaskonstruksjoner, både med hensyn til egen helse og sikkerhet under arbeidet og de etterfølgende brukernes helse og sikkerhet og*
- i) all annen risiko som ovennevnte montering, demontering eller endring kan medføre.

Arbeidsgiver skal sørge for at arbeidstaker som skal arbeide med montering, demontering, endring og kontroll av frittstående trestillas med øverste stillasgulv fra to meter og inntil fem meter får tilstrekkelig opplæring for dette, i tillegg til opplæring i henhold til denne bestemmelse.

For at arbeidsgiver skal kunne sette arbeidstaker *til arbeid* med montering, demontering, endring og kontroll, skal arbeidsgiver påse at arbeidstaker har *fått tilstrekkelig* teoretisk opplæring og *deretter* praktisk øvelse under tilsyn og veiledning av kvalifisert person *som har tilstrekkelig praktisk erfaring fra bygging av stillas som omfattes av denne bestemmelsen*. Arbeidsgiver skal i tillegg påse at arbeidstaker får øvelse i bruk av relevant sikringsutstyr mot fall under montering, demontering og endring av stillaskonstruksjoner, herunder bruk av personlig verneutstyr (fallsikringsutstyr).

Arbeidstaker som har gjennomgått opplæring i henhold til denne bestemmelsen er å anse som en kvalifisert person for stillas *omfattet av denne bestemmelsen*.

Det skal utstedes dokumentasjon på at *teoretisk opplæring og praktisk øvelse* er gitt i henhold til denne bestemmelsen. *Dokumentasjonen skal* være tilgjengelig for verneombudet og Arbeidstilsynet.

Arbeidsgiver skal påse at den som gir opplæring, veiledning og fører tilsyn med den praktiske øvelsen etter denne bestemmelsen er en kvalifisert person med tilstrekkelig praktisk erfaring fra bygging av stillas som omfattes av denne bestemmelsen.

§ 17-3 skal lyde:

§ 17-3 *Krav til opplæring ved montering, demontering, endring og kontroll av stillas med øverste stillasgulv fra to meter og inntil ni meter samt krav til tilleggsopplæring for trestillas og arbeidsplattformer på knekter*

Arbeidsgiver skal sørge for at arbeidstaker som skal arbeide med montering, demontering, endring og kontroll av stillas med øverste stillasgulv fra *to* meter og inntil *ni* meter får *tilstrekkelig* opplæring.

Opplæringen skal ta hensyn til mulige faremomenter arbeidet kan medføre og skal *i tillegg til* kravene i § 17-2 *annet* ledd bokstav a–i *omfatte*:

- a) *forhold som er relevante ved montering, demontering, endring og kontroll av stillaser som er høyere enn de stillaser som omfattes av § 17-2 og*
- b) *kontroll av forankring.*

Arbeidsgiver skal sørge for at alle arbeidstakere som skal arbeide med montering, demontering, endring og kontroll av trestillas med øverste stillasgulv fra to meter og inntil ni meter, og arbeidsplattformer på knekter opphengt på fasader eller forskalingsystemer får tilstrekkelig opplæring for dette, i tillegg til opplæring i henhold til denne bestemmelse.

For at arbeidsgiver skal kunne sette arbeidstaker *til arbeid* med montering, demontering, endring og kontroll, skal arbeidsgiver påse at arbeidstaker har *fått tilstrekkelig* teoretisk opplæring og *deretter* praktisk øvelse under tilsyn og veiledning av kvalifisert person *som har tilstrekkelig praktisk erfaring fra bygging av stillas som omfattes av denne bestemmelsen*. Arbeidsgiver skal i tillegg påse at arbeidstaker får øvelse i bruk av relevant sikringsutstyr mot fall under montering, demontering og endring av stillaskonstruksjoner, herunder bruk av personlig verneutstyr (fallsikringsutstyr).

Arbeidstaker som har gjennomgått opplæring i henhold til denne bestemmelsen er å anse som en kvalifisert person for stillas *omfattet av denne bestemmelsen*.

Det skal utstedes dokumentasjon på at *teoretisk opplæring og praktisk øvelse* er gitt i henhold til denne bestemmelsen. *Dokumentasjonen skal* være tilgjengelig for verneombudet og Arbeidstilsynet.

Arbeidsgiver skal påse at den som gir opplæring, veiledning og fører tilsyn med den praktiske øvelsen etter denne bestemmelsen er en kvalifisert person med tilstrekkelig praktisk erfaring fra bygging av stillas som omfattes av denne bestemmelsen.

§ 17-4 skal lyde:

§ 17-4 Krav til opplæring ved montering, demontering, endring og kontroll av stillas med øverste stillasgolv fra ni meter samt krav til tilleggsopplæring for trestillas, arbeidsplattformer på knekter, utkragende og hengende stillas, og inndekkede konstruksjoner

Arbeidsgiver skal sørge for at arbeidstaker som skal arbeide med montering, demontering, endring og kontroll av stillaser med øverste stillasgolv fra ni meter får *tilstrekkelig opplæring*.

Opplæringen *skal ta* hensyn til mulige faremomenter som arbeidet kan medføre og skal i tillegg til kravene i § 17-2 *annet* ledd bokstav a–i og § 17-3 *annet ledd* bokstav a–b omfatte:

- a) helse- og sikkerhetsmessig forsvarlig montering av stillaskonstruksjoner, hvor det inngår elementer som krever en særskilt styrke- og stabilitetsberegning,
- b) forståelse av spesifikasjonene for en planlagt stillasoppstilling, herunder styrke- og stabilitetsberegninger.

Arbeidsgiver skal sørge for at alle arbeidstakere som skal arbeide med montering, demontering, endring og kontroll av trestillas, arbeidsplattformer på knekter, og utkragende og hengende stillas får tilstrekkelig opplæring for dette, i tillegg til opplæring i henhold til denne bestemmelse. Det samme gjelder for inndekkede konstruksjoner.

For at arbeidsgiver skal kunne sette arbeidstaker *til arbeid* med montering, demontering, endring og kontroll, skal arbeidsgiver påse at arbeidstaker har *fått tilstrekkelig* teoretisk opplæring og deretter praktisk *øvelse* under tilsyn og veiledning av kvalifisert person *som har tilstrekkelig praktisk erfaring fra bygging av stillas som omfattes av denne bestemmelsen*. Arbeidsgiver skal i tillegg påse at arbeidstaker får øvelse i bruk av relevant sikringsutstyr mot fall under montering, demontering og endring av stillaskonstruksjoner, herunder bruk av personlig verneutstyr (fallsikringsutstyr).

Arbeidstaker som har gjennomgått opplæring i henhold til denne bestemmelsen er å anse som en kvalifisert person for stillas *omfattet av denne bestemmelsen*.

Det skal utstedes dokumentasjon på at *teoretisk opplæring og praktisk øvelse* er gitt i henhold til denne bestemmelsen. *Dokumentasjonen skal* være tilgjengelig for verneombudet og Arbeidstilsynet.

Arbeidsgiver skal påse at den som gir opplæring, veiledning og fører tilsyn med den praktiske øvelsen etter denne bestemmelsen er en kvalifisert person med tilstrekkelig praktisk erfaring fra bygging av stillas som omfattes av denne bestemmelsen.

§ 17-6 skal lyde:

§ 17-6 Krav til arbeid i høyden

Arbeidsgiver skal iverksette nødvendige tiltak på bakgrunn av de helse- og sikkerhetsrisikoer som fremkommer av risikovurderingen. Det skal særlig sørges for at:

- a) kollektiv fallsikring prioriteres fremfor personlig fallsikringsutstyr,*
- b) arbeidsutstyret er dimensjonert for det arbeidet som skal utføres og for forutsigbare belastninger,*
- c) stillaser skal være stabile og at underlaget har tilstrekkelig bæreevne til å oppta de belastningene som det blir påført,*
- d) arbeidet der det er mulig utføres i henhold til ergonomiske prinsipper fra en egnet overflate,*
- e) atkomstveier tilpasses etter hvor ofte arbeidstakerne forflytter seg, hvor lenge de er i bruk, og atkomstenes høyde,*
- f) atkomstveier kan brukes til evakuering i en nødssituasjon,*
- g) forflytning mellom atkomstveier og arbeidsplattformer, stillasgulv eller gangbroer ikke medfører ytterligere risiko for fall,*
- h) det monteres sikringsinnretninger mot fall der det er nødvendig, og*
- i) utstyr sikres for å forhindre at gjenstander faller ned og utgjør en fare for andre personer.*

Kollektive fallsikringsinnretninger kan kun være gjennombrutt på atkomststeder med stiger eller trapper. Når det i forbindelse med utføringen av en bestemt arbeidsoppgave midlertidig er nødvendig å fjerne en kollektiv fallsikringsinnretning, skal det iverksettes sikkerhetstiltak som kompenserer for dette før arbeidsoppgaven utføres. Når arbeidsoppgaven er endelig eller midlertidig avsluttet, skal den kollektive fallsikringsinnretningen settes opp igjen.

På steder med spesielle faremomenter som trafikk, strømførende ledninger, rasfare og lignende, skal særlige sikringstiltak iverksettes før utstyr for arbeid i høyden monteres og tas i bruk. Arbeid i høyden skal ikke utføres når værforholdene innebærer en risiko for arbeidstakernes sikkerhet og helse.

§ 26-22 skal lyde:

Krav til borger fra EØS-land eller Sveits som skal etablere seg i Norge

Borger fra EØS-land eller Sveits som har ervervet sine yrkeskvalifikasjoner eller fått disse godkjent i en annen EØS-stat eller Sveits, som skal etablere seg i Norge og utføre arbeid under vann, skal søke Arbeidstilsynet om tillatelse før oppstart av slikt arbeid etter lov om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner § 8.

§ 26-23 skal lyde:

Krav til borger fra EØS-land eller Sveits som skal yte midlertidig tjeneste i Norge

Borger fra EØS-land eller Sveits som har ervervet sine yrkeskvalifikasjoner eller fått disse godkjent i en annen EØS-stat eller Sveits, og som skal yte midlertidig tjeneste i Norge som innebærer arbeid under vann, skal sende forhåndsmelding til Arbeidstilsynet etter lov om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner § 5.

3.3 Forskrift om tiltaks- og grenseverdier

I forskrift av 6. desember 2011 nr.1358 om tiltaksverdier og grenseverdier for fysiske og kjemiske faktorer i arbeidsmiljøet samt smitterisikogrupper for biologiske faktorer foreslås følgende endringer:

§ 5-5 skal lyde:

Trykkluft fra fyllingsanlegg skal være mest mulig fri for forurensninger og fri for lukt og smak.

Følgende verdier skal ikke overskrides:

- a) 10 ppm (11 mg/m³) karbonmonoksid (CO)
- b) 500 ppm (900 mg/m³) karbondioksid (CO₂)
- c) 1 mg/m³ olje
- d) *290 mg/m³ vann for fyllingstrykk opp til 5 bar*
160 mg/m³ vann for fyllingstrykk opp til 10 bar
110 mg/m³ vann for fyllingstrykk opp til 15 bar
80 mg/m³ vann for fyllingstrykk opp til 20 bar
65 mg/m³ vann for fyllingstrykk opp til 25 bar
55 mg/m³ vann for fyllingstrykk opp til 30 bar
50 mg/m³ vann for fyllingstrykk opp til 40 bar
50 mg/m³ vann for fyllingstrykk fra 40 til 200 bar
50 mg/m³ vann for flasker med fyllingstrykk fra 200 bar til 300 bar,
30 mg/m³ vann for flasker med fyllingstrykk fra 300 bar
O₂ -innholdet skal være 21,0 % +/- 0,5 %.

3.4 Forskrift om administrative ordninger

I forskrift av 6. desember 2011 nr.1360 om administrative ordninger på arbeidsmiljølovens område foreslås følgende endringer:

§ 8-7 skal lyde:

Sakkyndig virksomhet skal kontrollere *om* arbeidsutstyret er *fullt forsvarlig å bruke*, og er fullt forsvarlig montert, oppstilt og vedlikeholdt.

Den sakkyndige kontroll skal særlig omfatte:

- a) kontroll av de deler av arbeidsutstyret som har betydning for sikkerheten og arbeidsmiljøet og som vil være utsatt for slitasje, sprekker, skader, korrosjon og lignende,
- b) funksjonskontroll med passende last,
- c) kontroll av verneinnretninger,
- d) kontroll av at de instruksjoner for bruk, drift og vedlikehold som er av betydning for sikkerheten, er tilstede.

Sakkyndig virksomhet skal dokumentere kontrollen og attestere *om* det er fullt forsvarlig å bruke arbeidsutstyret.

Kapittel 9 skal lyde:

Kapittel 9 Borger fra land utenfor EØS-området eller Sveits som skal arbeide under vann eller økt omgivende trykk

§§ 9-1 til 9-4 oppheves.

Dagens § 9-5 blir ny § 9-1.